

EMLÉKBÉLYEGEK MESÉLNEK

1929-BEN KIADOTT,
DOMBORNOMÁSOS, VÁROSI
OKIRATI ILLETÉKBÉLYEG

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
ÁRVASZÉKÉNEK PECSÉTBÉLYEGE

NOVÁK JÓZSEF ÉS FIAI
KERESKEDŐCSALÁD ÁLTAL
KIADOTT EMLÉKBÉLYEG
1941-BŐL

AZ 1959-ES ESZPERANTÓ
KONFERENCIA
TISZTELETÉRE KIADOTT BÉLYEG

Amikor bélyegeket említünk, szinte mindannyian a postabélyegekre gondolunk, pedig a XIX-XXI. század számtalan más bélyeg típus kiadásával örököltette meg korának kiemelkedőnek ítélt eseményeit, érdekességeit, számtalan területen használtak bélyegeket egészen eltérő célokkal, s tesz az egészen napjainkig.

A postabélyegek mellett az illetékbélyegek köre az egyik legnagyobb terület, itt különösen érdekes helytörténeti vonatkozásúak a hódmezővásárhelyi városi illetékbélyegek, melyeket a városi okmányokra kellett ragasztani az illeték lerovásának igazolására. Ezekről a városi illetékbélyegekről már több tanulmány készült, előbb Tárkány Szűcs Géza készített monográfiát róluk, majd Makó Imre egészítette ki az újabb kutatások eredményeivel. Városi illetékbélyegeink bekerültek a magyar illetékbélyegeket bemutató, eddig megjelent katalógusokba is, így a 2007-ben megjelent „Pénzügyi bélyeg a Habsburg Birodalomban” című monografikus katalógusba, és a 2010-ben kiadott „Magyar Posta- és Illetékbélyeg Katalógus 2011-12” című katalógusba is.

Egy egészen különálló terület az úgy nevezett pecsétbélyegek témaköre. A középkorban is már használatos pecsétviasz lenyomatot, mint a levél lezárásának módját, nehézsége és sérülékenysége miatt fokozatosan felváltotta a papírból készült, enyvezett hátú, a viaszpecsétre nagyon hasonló alakú és mintázatu pecsétbélyeg. Idővel felismerték, hogy ezek a bélyegek egyben a feladó „névjegyei” is, egyfajta arculatot tükröznek a címzett számára, így egyre színesebb, díszesebb pecsétbélyegek készültek. A pecsétbélyegekről 2011-ben jelent meg az első katalógus /Magyar pecsétbélyeg a Balassa gyűjteményben. Összeállította ifj. H. Bele Balassa, Budapest, 2011/, amely a teljesség igénye nélkül mutatja be ezeket a bélyegeket, a pecsétbélyegek kutatása még igencsak gyerekcipőben jár. Ebben a katalógusban helyet kapott számos szép hódmezővásárhelyi pecsétbélyeg is, de a felsorolás messze nem teljes, nem is lehet, mert igen változatos, nagy számosságú bélyegkiadásokról van szó. A kutatások és a rendszerezés befejezése után a hódmezővásárhelyi pecsétbélyegeket egy külön cikkben mutatjuk be részletesen.

A postabélyegek, az illetékbélyegek és pecsétbélyegek mellett van egy másik nagy bélyegcsoport, az emlékévek, emlékbélyegek köre, melyek neves alkalmakat, évfordulókat, épületeket, személyeket, érdekességeket örökítettek meg, ily módon dokumentálva az utókornak, mit is tartottak fontosnak annak idején. Van, aki levélzáró bélyegnek, van, aki alkalmi bélyegnek, van, aki reklámbélyegnek nevezi ezeket a kis kiadványokat. Akárhogyan is nevezzük őket, érdekes, különleges üzenetet hordoznak városunk történelméről, ebből szeretnék most egy kis ízelítőt adni.

Az 1996-ban kiadott „Magyar kiállítási levélzáró bélyegek 1896-1945” című katalógus alapján városunkban az első reklámbélyeg az 1905. szeptember 8. és 30. között Hódmezővásárhelyen rendezett Iparkiállítás tiszteletére adták ki háromféle színben 35x52 mm méretben. A Hódmezőv-

sárhelyi Levéltár dokumentumai alapján azonban ezt a kiállítást 1904-ben rendezték, aug. 14. és 28. között. Sajnos, ezt a bélyegyet még nem sikerült fellelni, csak a kiállítás alkalmi bélyegzőjét tudjuk bemutatni a Levéltár által rendelkezésre bocsátott képpel.

A következő ismert emlékbélyegyet 1941-ben adták ki, igen szép, dombornyomásos kivitelben. Egy neves vásárhelyi zsidó kereskedőcsalád, Novák József és fiai emlékeztek meg 50 éves kereskedői munkásságukról. A cégalapító Novák József előbb vegyeskereskedést nyitott a Kinizsi utca sarkán, a Simon-palota helyén állt régi házban, majd 1908-ban új helyre költözött. Később, felhagyván a fűszerkereskedéssel, zsák-, ponyva-, linóleum- és szőnyegcikk szaküzletet vitt két fiával, Istvánnal és Adolffal. Feleségével és Boriska nevű leányával a deportálásban halt meg, András nevű fia pedig munkaszolgálatosként pusztult el a Donkanyarban. András özvegye 1946-ban rövidáru és ruházati kereskedést nyitott, amelyet 1952-ben államosítottak.

Hódmezővásárhelyen 1950-ben és 1959-ben is Dél-Magyarországi Eszperantó Konferenciát szerveztek, mindkettő tiszteletére emlékbélyegyet is adtak ki. A hódmezővásárhelyi eszperantó élet országosan is kiemelkedő alakja Kőszegfalvi Gizella volt, aki rendkívül kiterjedt levelezést folytatott, Európában és a tengerentúlon is számtalan barátja, levelezőtársa volt, a szép, bélyeges borítékok ismertté tették a bélyeggyűjtők előtt is, maig számtalan futott levele lehető felkereskedőknél, gyűjtőknél. A Hódmezővásárhelyi Levéltár 5,42 folyóméternyi iratanyagát őrzi! /Fondjegyzék szám: XIV. 47. Kőszegfalvi Gizella tisztviselő, eszperantista iratai, 1944-2003/ Kőszegfalvi Gizella Hódmezővásárhelyen született 1927-ben. A II. világháború előtt 4 polgárit és 2 éves kereskedelmi iskolát végzett. 1944-1946-ban a Négyesi vaskereskedésben pénztárkezelőként dolgozott, 1947-től pedig tanácsos dolgozó lett, közben leérettségizett a Dolgozók Közgazdasági Gimnáziumában. 1948-tól részt vett az eszperantó mozgalomban, a Hódmezővásárhelyi „Béke” Eszperantó Kör titkára volt. 1952-től pénzügyi előadónak, majd költségvetési főelőadónak nevezték ki. 1957-ben mint hivatalos kiküldött részt vett Moszkvában a VI. Világifjúsági Találkozón (VIT). 1972-től a szakszervezet megbízásából könyvbizományosként kulturális munkát is végzett, 1983-tól nyugdíjasként dolgozott tovább a városi tanácsnál, 2003-ban hunyt el. Az eszperantó konferenciák emlékbélyegei egyben Kőszegfalvy Gizella tevékenységének, munkájának is emléket állítanak.

Talán nem meglepő, hogy a hódmezővásárhelyi bélyeggyűjtői élethez is köthetők alkalmi emlékbélyegek. Ezek sorában a legelső ismert bélyeg 1946-ban készült a Magyar Szovjet Művelődési Társaság hódmezővásárhelyi bélyegkiállítása tiszteletére. Több változatban is készítettek alkalmi levelezőlapokat, amelyeken bal oldalon különböző kis grafikák láthatók, a bélyeg helyére pedig hol postabélyegyet, hol emlékbélyegyet, hol mindkettőt ragasztottak. Az emléklapokon hol DÉLVIDÉKI

BÉLYEGNAPOK, hol HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI BÉLYEGNAPOK szerepel, a bélyegzőre M.SZ.M.T KULTÚRNAPOK BÉLYEGKIÁLLÍTÁS került.

Különleges az ekkor kiadott emlékbélyeg több okból is. Egyik érdekessége, hogy egy Budapesten 1946. július 7. és 9. között rendezett kongresszusra kiadott bélyegívet nyomtak felül a vásárhelyi bélyegkiállítás szövegével. Másrészt a bélyegívben felváltva orosz és magyar nyelvű az alpbélyeg. A felülnyomás szövege viszont mindegyiken magyar nyelvű. Az is szokatlan a bemutatott emléklapon, hogy az emlékbélyeg közepére egy postabélyeget ragasztottak, ez ritkán fordul elő. Az emléklapon egy háromszög alakú bélyegzést is láthatunk, amely nem csak formája miatt különleges (ritkán használnak körbélyegzőtől eltérő formát, akkoriban különösen ritkán), hanem azért is, mert ez a második ismert alkalmi bélyegzője városunknak (az elsőt 1938-ban, a Szent Jobb Országjárásának tiszteletére készítették). Az akkori viszonyok ismeretében nem valószínű, hogy a város kezdeményezte volna budapesti bélyeg felülnyomását, más városokban is sor került ebben az évben bélyegkiállításra, és ismert ezen városokból is ugyanezen bélyeg felülnyomása. Összehasonlítva az 1941-ben kiadott Novák féle bélyeggel, jól lehet érzékelni a bélyegek kivitelezésén, minőségén keresztül a két korszak közti különbségeket is.

1957-ben ünnepelte a Hódmezővásárhelyi 366. számú Bélyeggyűjtő Kör fennállásának 10. évfordulóját, ezen alkalomból a korsós lány szökőkutas szobrát ábrázoló emlékbélyeget terveztek és adtak ki eltérő színekben. Az ábra színe mindig kék, de különböző halvány, pasztellszínű alapra nyomtatták, számos változatban. 1965-ben is kiadtak egy emlékbélyeget a MABÉOSZ (Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége) új, budapesti székházának képével, a bélyeg különböző alapszínekkel készült grafikus, stilizált rajzokkal.

A hódmezővásárhelyi bélyeggyűjtői történet még feldolgozásra vár, így nem ismert, hogy pontosan mikor alakult az első bélyeggyűjtő kör, csoport, egyesület, és hogyan változott az idők során. Annyit biztosan tudunk, hogy az 1970-es, 80-as években már több kör is működött a városban, mára már csak egy kör maradt Lenkei István vezetésével, munkáját Várad László titkár segíti. A kör kéthetente tart összejöveteleket a Tiszti Klub új helyén.

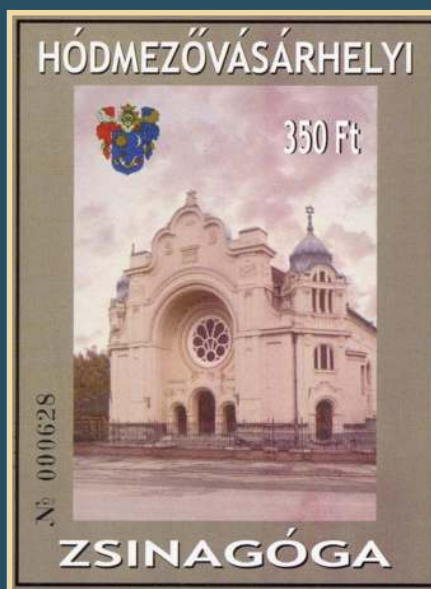
A XXI. századot emlékvív köszöntötte, amely a zsinagóga felújított épületét mutatja be. Az emlékvív 2004-ben felülnyomással látták el a Zsidó Kulturális Fesztivál tiszteletére. Az emlékvív egy országos „sorozat” részének tekinthető, amely a magyarországi zsinagógákat veszi sorra.

A legújabb, legfrissebb emlékbélyegünk a *Látóhatár* folyóiratot köszönti. A bélyegen a *Látóhatár* folyóirat Barta Gábor által tervezett logója látható a 2012. év évszámával. A bélyeget Gelle Péter dabasi bélyeggyűjtő tervezte, dr. Hermann István, Pápa város Levéltárának igazgatója készítette el ajándékba.

Csatlós Árpádné

AZ 1946-BAN RENDEZETT BÉLYEGKIÁLLÍTÁS EMLÉKLAPJA

A FELÚJÍTOTT ZSINAGÓGÁRÓL KIADOTT EMLÉKVÍV ÉS ANNAK 2004-BEN FELÜLNOMOTT VÁLTOZATA

